

Pričakovane listine od kralja Boleslava hrabrega se pa v skrinji niso našle; berž ko ne, so jih v letu 1713, ko so trugo odperli, v knjižnico Vatikansko prenesli.

(Konec sledi.)

Slovanski popotnik.

* Udom ilirske matice se razpošilja tretji zvezek Dubrovnika, izdanega od gosp. M. Bana. Knjiga obstoji iz dveh oddelkov; staroknjiževstvo zapopade pesmi Marka Bruerevića z uvodom od Počića; drugi oddelek: novo književstvo zapopade mnogo zanimivih in različnih sestavkov od izdatelja in drugih pisateljev.

* Slepi Jeremija Obradović Karadžić je izdal pesem: „Crnogorska vila ili pesma o početku vojevanja crne gore s Turcima“. Ima 795 stihov. Jeremija jo je takole skladal: Dal si je od žene novine brati, potem je vzel gosli v roke, je godel in zlagal pri tem in učenček je pisal. V predgovoru govori Jeremija, da se ni ne modroslovja ne poezije učil, in da nikdar ni v šolo hodil.

* Zgodovinska česka povedka od Rittersberga: „Jaromira Radimska“ je na svitlo prišla.

* Česka citanka za 4. gimnazialni razred, sestavljena od gosp. Jirečka iz pisateljev vsih avstrijskih literatur, pride te dni na svetlo.

* Gospod Jelinek, vlastnik kamnotisne naprave v Pragi, je dobil dovoljenje časopis za mladost z obrazi pod naslovom „Zlaté klasy“ izdajati. Vredoval ga bo znani pisatelj, gospod Václav Rozum. Vsak teden bo prišel enkrat na svitlo v velikej osmerki na pol pole. Veljá za celo leto 5 for. brez poštnine.

* Nekteri časopisi naznanujejo, da ruski begún Herzen hoče nov časopis začeti izdajati, katerega naloga bo : poljsko-rusko zjedinjenje.

* Društvo Svetojansko že šteje 560 udov; letošnjega leta jih je na novo pristopilo čez petdeset.

* Iz vladne tiskarnice v Beligradu je prišla na svetlo knjiga za mladost: „Tredja citanka za četvrti razred osnovnih serbskih školah“. Šolska komisija jo je pregledala in odobrila.

* Društvo serbake slovesnosti je izdalo iz gerškega :
Ksenofonta Sokratove nauke.

* Iz dr. Gajeve tiskarnice v Zagrebu je na svitlo prišel prvi zvezek časopisa: „Kolo“, vredovanega od M. Bogovića.

Ozir v stare čase.

Nekdaj naj bolj spoštovani.

Likurg, špartanski kralj, je zapovedal poštovati tiste, ki so imeli bele lase in belo brado. Solon, atenski postavodajavec, je ukazal čast skazovati tistim, ki so naj več otrok imeli. V Egiptu so bili naj bolj čiščeni, ki so se za blagor domovine trudili.

Kralj v Sicionu pravi, da so naj večega spoštovanja vredne glave božjega zakona. Kralj Briar v Argivu je dal zapoved, naj bolj učitelje modroznanstva častiti. Numa Pompili, kralj rimski, pravi: treba je naj bolj zmagovavca v vojski slaviti in spoštovati.

Modri Anakarso je učil: Poštuj najbolj tistega, ki svoji domovini koristi z modrim svetom in jako roko.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Škocjana na Dolenskem 2. avgusta. Od
unkrat smo še dalje sledeče prikazni na tukajšnjem terti
vidili :

1. Od srede mesca kresnika do srede preteklega mesca julia ni bilo na našem tertji nič novega. Muzga

je stala in zarod za prihodnje leto zdelovala. Poprejšne bradovice na listih so se nekoliko izlupile, pa ne vse. Mladike taci tert niso nič posebnega pokazale; na stebelu pa, pri koreninah se je semtertje najdljo in se še najde dovolj gob, kakor oreški, ki so videče v zvezi z bradovicami na listih, ker na nebradovičastih tertah se kaj takega ne vidi. Ne na listih, ne na stebelu ni v bradovicah nič črvov, ampak neka gulasta, mesnata reč so vse take bradovice in gobe, kakor sifilika ali sikoziika (syphilis, sycosis).

2. Nekaj tacihi bolnih tert, in tudi nekaj zdravih se je pretekli mesec ožig ali palež prijel, ki se od poprejšnje bolezni videče razloči. Opaljeni listi so pikasti, in mladike so začrnele in se posušile. Tacih tert ni zelo veliko.

3. Tri tedne semkaj v nar huji suši se dela na mladih listih spot dovolj bradovic ravno taci, kakoršne so prej bile, tudi na požvepljenih in prej zdravih tertah v dobri, gnojni zemlji, vendar na požvepljenih clo malo. Po tem takem tedej ni sama moča kriva bila bradovic, ki so se prej pri nas in po drugot o dežji delale, ker se zdej v suši ravno take in tako obilno delajo.

4. Terte, ktere so pred kresom zlo bradovčaste bile in se zdej o suši spet zlo bradovčijo, to je, v dobri zemlji, posebno pri poslopji, imajo zdej grojzde vse vse plesnjevo in bolno. Nar prej se namreč pokaže na kaki jagodi, na eni strani, potlej pa kmalo na vsem grojzdu, včas na vsih grojzdh kmalo, prah kakor cestni prah; jagode so pod takim prahom kakor ozeble, potlej čerkaste, počijo, ne rastejo in gnijó, in listi rumené *). Na tistih tertah, ktere so manj bradovčaste, so dozdej le nekteri bolj pritlični grojzdi plesnivi in bolni, zgornji pa še ne, ampak so v navadni moki, in morebiti bodo dozorili. Terte, ktere niso nič bradovčaste, imajo še vse zdravo grojzde.

5. Terte ob vodotokih in vodah, če tudi v zlobri zemlji in gnojni, nimajo še nobenega sleda bolezni; druge malo preč od taci pa že bolehaajo. To kaže, da voda tertjim koreninam škodljivi živež odnasa, in menim, da mora kaka škodljiva sol biti, ki jo voda stopi in odnese, in še vedno mislim, da solitar je. Pa tudi kaže, da bo treba nekake drēnaže v vinogradih in morebiti tudi za druge sadeže, da bo o dežji voda po grabnih strup odpeljevala, dokler uima ne mine.

Tak stan vinskih goric je zdej pri nas, in bi rad vedil, če v drugih krajih terte tudi v taci okoljsinah bolehajo.

6. Sploh pa ni doslej po naših vinogradih še nič prav veliko bolnega grojzdja zrazun po brajdah in po zlogojnih zemljah. Le bolj posamezne terte in brajde so zlo bradovčaste, in sploh tudi le bolj posamezni grojzdi bolni. Grojzdja je obilo, in je zastavno in vse v moki. Če bo gorko vreme, bo do malega Šmarna že vse mehko.

Pri ti priliki pa tudi povém, da zrazun sená je naš letašnji pridelik, namreč stern, veliko slabši od prvega upanja. Zerno je redko in drobno, ker ga je rija sterla. Če ajda ne bo obrodila, bo pri nas slaba, ker je tudi krompirja, sadja in sočivja zelo malo. Krompir še doslej na steblu ni viditi bolehašt.

Bom pozneje, kar bom o tretji in drugem še vidil,
povedal. Zalokar, fajm.

Iz Ljubljane. Danes (10. avgusta) so doveršile realne šole šolsko leto, katero so gimnazialne in ljudske že sklenile zadnji dan preteklega meseca. Kakor je za gimnazij dal gosp. vodja J. Nečásek letopis na svetlo, tako ga je izdal tudi za realne šole njih vodja gosp. M. Peternej.

*) To so znamenja prave tertje bolezni, kakor se tudi drugod popisana bere in smo jo tudi sami na grojzdji iz laških Tirolj vidili. Vred.

Iz letopisa gimnazialnega, v kterega je gosp. Melcer opazke spisal: kako naj se mladina na podlagi keršanstva k učenju zgodovine napeljuje, zvémo, da je bilo v osmerih razredih gimnazialnih letos 396 učencov, potem takem 28 manj kakor lani; po véri so bili vsi katoličani, po rodu je bilo 349 Slovincov, 45 Nemcov, 1 Hrvat in 1 Lah; učnikov je bilo 13. Predpisani nauki so bili: véroznanstvo, latinski, gerški, nemški in slovenski jezik, zemljopis in povestnica, matematika, računstvo, naravoslovje in prirodoznanstvo; učni jezik je bil nemški. Prostovoljni nauki pa so bili: detovodstvo, laški jezik, kmetijstvo, prostoljudno naravoslovje in rastlinoznanstvo, lepopisje, risanje, petje in klavir, vaja telesna.

V letopisu realnih šol, ki so letos prvo leto svojega obstoja dognale, je spisal gosp. vodja M. Peternel razun začetjopisa realnih šol v Ljubljani tudi načertice k domoznanstvu krajske dežele. Iz letopisa zvémo, da je bilo v 3 razredih 204 učencov, po rodu 167 Slovincov, 29 Nemcov, 7 Lahov in 1 Hrvat. Med Krajnci jih je bilo 71 iz Ljubljane, 102 iz dežele. Učnikov je bilo 7. Učili so se sledeči nauki: véroznanstvo, nemški, slovenski in laški jezik, zemljopis in povestnica, računstvo, menično in colno znanstvo, zemljomerstvo, prirodoznanstvo, naravoslovje, kemija, zemljomerstvo, risanje, prostoročno risanje, stavstvo, lepopisje; učni jezik je bil nemški. Kar učenje slovenskega in laškega jezika vtiče, je veljal slovenski jezik za predpisani nauk vsem učencem slovenskega rodu, laški pa je bil prostovoljin nauk; v vseh 3 razredih so bili le 4 učenci, ki so bili po volji svojih staršev oprosteni učenja slovenskega jezika, 40 pa tudi po volji staršev je bilo oprostenih učenja laškega jezika. Število ne unih ne teh oprostencov ni ravno veliko, vendar je čuda, da jih je še toliko, ker bi smeli misliti od staršev, da spoznajo resnični pregovor: „kolikor jezikov človek zná, za toliko ljudi velja“. Kdor ne zná po slovnici domačega jezika brati in pisati, je sedanjí čas, ker se ta potreba na vse strani očitno kaže, kakor muha v močniku; — pa tudi priložnost laškega jezika se naučiti naj bi se ne zanemarjala pri nas, kjer zamore znanost tega jezika dostikrat človeku v velik prid biti.

In tako sklenemo ti spis z željo: da bi verlo začeta realna šola prav krepko napredovala! Prvo leto, ko je bilo vse iz novega vstvariti, je bilo gotovo težavno, ker vsak začetek je težák, pa réči smemo, da gosp. vodja, ki je imel, kot začetnik nove naprave, opravil na cente, je s pomočjo gosp. učnikov si zvesto prizadeval spolniti svojo važno nalogo.

Novičar iz mnogih krajev.

29. dan unega mesca je prišel cesarsk patent na svetlo, kteri določuje nov red kazenske pravde, (to je, nova postava, kako se imajo prihodnji pregreški, prestopki in hudodelstva sodnijsko preiskovati in razsojevati), ki je veljaven za vse austrijske dežele, razun vojaške granice. Kteri dan pa bo ti novi red moč zadobil, bo pozneje v posamnih deželah na znanje dano. Ko so bile po naj višjem sklepu od 31. grudna 1851 in 11. prosenca 1852 porotne sodbe overžene, so bile le splošne vodila izgovorjene, po kterih se bojo vprihodnje kazenske pravde obravnavale; pričujoči cesarski patent določuje sedaj to novo postavo v 20 členih in 436 paragrafih. — Sliši se, da berž ko bojo politične gosposke po novi osnovi v djanje stopile, pride tudi nova ustava sosesk (občin) na dan. — Dunajska denarna banka je v navadnem mesičnem naznanilu razglasila, da je imela za 44 milio-

nov in 741.063 fl. gotovine v srebru, za 191 milionov in 194.953 fl. pa je bilo banknotov med ljudstvom. — Tudi na Ogerškem vročina grojzde tako kuha, da mislijo že v sredi prihodnjega mesca tergati. — V Banatu so delavci neizrečeno dragi; en oral (joh) žita pokositi, se plača 16 do 20 fl. sr., posebno priden kôsec si zasluži na dan 3 fl. sr. in jéd. — Tisto pismo, ki ga je odstavljeni knez serbski Mihael Obrenović unidan starašinstvu v Beligrad pisal, graja naša vlada očitno v vradnem časniku „Oest. Corr.“, ker se s tacimi pisanji, čeravno niso hudo menjeni, vendar ljudstvo draži. — Tudi na Rusovskem je jéla kolera hudo razsajati. — Iz Dunaja naznanja vradni časnik 7. dant. m. o turško-rusovski zadevi sledečo novico, ktera se smé verjeti, ker pride iz verjetnega vira; takole se glasi: „Pomirivne predloge, ki jih je austrijska vlada v turškem razpertju poslala rusovski vladi, so ji po volji; ker so te predloge tudi poročniki francoske, angleške in pruske vlade poterdili, bo razpertja konec, kakor hitro jih tudi turška vlada poterdi“. Sliši se, da so ti predlogi takšni, da jih tudi turška vlada ne bo mogla zavreči. V veliki nadlogi je sultan vnovič na Francoskem 12 milionov frankov na pòsodo vzel. Kako resno je pa rusovski car svojo reč terdil, se vidi tudi iz tega, da je tako obilno novačenje (rekrutiranje) v svojem cesarstvu razpisal, kakoršnega od leta 1848 ni bilo; ko so se poprej od 1000 duš le po 3 novinci jemali, ukaže poslednji razpis 7, oziroma celó 10 novincev od 1000 duš v vojaštvo vzeti.

Odgovor zastran besede „skutnik“.

Gospod K. v 48. listu »Novic« pravijo, da za gotovo vejo, da »skutnik« ali »skutnek« se takemu fantu pravi, kterega zakonski starši o pomanjkanji lastnih otrok, za svojega sina vzamejo, mu svojo kmetijo izročé in ga oženijo. Rojen u Černomlju, znan u celi Černomeljski fari, že 20 let u Metliki, znan tudi u celi njeni okolici, po opraviilih svoje službe dostikrat u Semču in Semški okolici, moram poleg svoje vesti réči, da še nikjer in nikoli nisim besede »skutnik« slišal, dasiravno so mi jezik in šege imenovanih krajev dobro znane.

Poprašovaje zastran besede »skutnik« sim vsigdar le »skupnik«, in ne enkrat ne »skutnik« slišal. Beseda »skupnik« je pa tudi po gori imenovani priliki bolj priležna in bolj prilicna, ker pomén prav na roko dá, in lahko jo vsak razume, ker od »skup« pež živeti pride.

Beseda »skutnik« pa nima u tukajšnih krajih nobenega pomena in je prav pripravna zmoto delati, ker korenina besede »skutnik« le na skuto opomina, ktera pa le zmes iz mléka in jaje pomeni, ki se za potice rabi.

Zatorej še enkrat! Nabiravci slovenskih besed bodite pazljivi in vestni, da se zmote u eno ali drugo besedo ne vcepijo, in da se čistost slovenskega jezika brez madeža ohrani. J. Kapelle.

Mladenčem.

(Sonet.)

Kdor nekaj časa v zlato solnce gleda
Ko misli se za mračne gore skriti,
In za gorami v morje utopiti,
V katero gré iskat ga zvezdic čeda;

Izvé, da se navzamejo pogleda
Oči njegove tak, da razločiti
Ne more, kar pozneje će dobiti,
Ker nekaka tema mu vse zaseda:

Tak tudi oslepi, kdor ogleduje
Deklet nedolžnih, bistrookih lica,
Enake nje, ki je cvetlice kraljica;

Ne na očéh, nad kterimi ne čuje,
Ampak na pameti, ki jo premaga
Ogled, da otemni nje luč predraga.

—č.